

Lausunto Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan Östersundomin alueen kaavaehdotuksesta

Lausuntomenettely ja kaava-asiakirjat

Uudenmaan liitto on tehnyt maakuntakaavoja hyvällä yhteistyöllä kokoamalla työn tueksi asiantuntijaryhmiä, joissa muun muassa kuntien edustajat ovat olleet mukana. 2. vaihemaakuntakaavan Östersundomin alueen kaavaehdotuksen käsittelyn aikataulu on kuitenkin niin lyhyt, että Vantaan kaupungin on ollut ohitettava lausunnonannossa oma asiantuntijalautakuntansa, kaupunkisuunnittelulautakunta, jotta lausunto ehtisi annetussa ajassa. Kaupunkisuunnittelulautakunta on aiheellisesti paheksunut menettelyä.

Kaavaehdotus täydentää nimensä mukaisesti 2. vaihemaakuntakaavasta uudelleen valmisteluun palautetun osan ja on siten sisällöltään sidottu ao. kaavan merkintöihin ja määräyksiin mutta käsittelee myös 4. vaihemaakuntakaavan teemoja. Kaavaehdotuksen merkinnät ja määräykset -asiakirja on tästä johtuen vaikeaselkoinen. Uudet merkinnät ja määräykset on selkeästi eritelty punaisella, mutta lukijalle olisi ollut helpompaa, jos myös ne 2. vaihemaakuntakaavan merkinnät ja määräykset, jotka eivät koske Östersundomin aluetta, olisi ilmaistu jollakin selvästi erottuvalla tavalla. Myös vanhentuneet määräykset (mm. RKY 1993 keskustamerkinnässä) jäävät rasitteeksi tähän uuteenkin kaavaan ja esimerkiksi liikenneväylän katkoviivamerkintää on vaikea ymmärtää metroksi.

Aiemmissa maakuntakaavoissa on omaksuttu periaate, että Natura2000 -alueiden huomioon ottamisesta on suunnittelumääräys kaikissa niissä maankäyttöluokissa, joista edes jokin osa-alue on Natura2000-alueen läheisyydessä. Tämä johtaa siihen, että naturamääräys on lähes jokaisessa maankäyttöluokassa ja Östersundomin alueelle on jouduttu sen vuoksi myös räätälöimään uusia maankäyttöluokkia. Natura2000 -verkosto on suunnittelussa otettava huomioon luonnonsuojelulain ja maankäyttö- ja rakennuslain perusteella, joten määräys on kaavan ohjausvaikutuksen kannalta tarpeeton ja vain vaikeuttaa kaavan luettavuutta.

Alue- ja yhdyskuntarakenne

Kekustatoimintojen alueen siirtäminen Sakarinmäkeen on perusteltua. Keskusta ja seudullisesti merkittävä vähittäiskaupan suuryksikkö tukeutuvat näin toisiinsa. Tiivistettävät alueet ovat perustellusti oletettavien asemien ympärillä. Länsimäkeä ja Långmossebergetiä lukuun ottamatta koko kaava-alueen taajamarakentaminen on määritelty raideliikenteeseen tukeutuvaksi taajamatoimintojen alueeksi. Kaavamääräyksen mukaisesti alueen toteuttaminen tulee yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa kytkeä raideliikenneyhteyden sitovaan toteuttamispäätökseen. Tämä linjaus on perusteltu koko meteroon tukeutuvalla alueella, mutta Porvoonväylän varteen Östersundomin yleiskaavassa määritellyille työpaikka-alueille se ei sovi. Työpaikka-alueiden toteuttaminen tulee voida käynnistää etupainotteisesti ennen metrokaupungin rakentamista, koska niistä saadaan tarvittavaa suojavyöhykettä tulevan asutuksen ja liikenneväylän väliin.

Kaavakartalla kaupunkirakenteen joukkoliikenteen rungon muodostava raide on ”liikenneväylän katkoviivamerkintä”, joka osoittaa vaihtoehtoisen linjauksen. Selostuksessa tästä puhutaan toisaalla metrona (s. 38), toisaalla metrona tai pikaraitiotienä (s. 51). Pääkaupungin poikittaisen joukkoliikenteen yhteysväli on kaavassa osoitettu päätyvän Porvarin metroasemalle. Vantaan poikittainen joukkoliikenneyhteys päättyy yleiskaavan mukaisesti Mellunmäen metroasemalle, ja tämä linjaus kehitetään runkoyhteydeksi jo lähivuosina. Tämä yhteys tulee merkitä myös maakuntakaavaan.

Viherrakenne on kaavaehdotuksessa tarkentunut aiemmasta. Westerkillan peltojen varaaminen viheralueeksi on perusteltua. Uutena merkintänä on kaavaehdotuksessa luo (luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue). Merkintätyyppi on

perusteltu luonnon monimuotoisuuden turvaamisen kannalta, mutta Vantaan kaupunki ei tässä ota kantaa Sipoossa sijaitseviin alueisiin. Kaavaehdotus antaa hyvät edellytykset virkistysalueiden ja viheryhdistysten yksityiskohtaisemmalle suunnittelulle kuntakaavoituksessa.

Kylien ja muun hajakentän ohjaaminen

Valkoisille alueille on kaavaehdotuksessa Helsingin seutua koskeva suunnittelumääräys: ”Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on selvitettävä ja otettava huomioon maiseman ja kulttuuriympäristön ominaispiirteet, sekä maa- ja metsätaloudellisesti, ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät pelto-, metsä ja muut luontoalueet ja vältettävä niiden tarpeetonta pirstomista.” Määräystä perustellaan erityisesti hajakentän ohjaamisen tarpeella. Viljelymaan suojelu luonnonvarana ei perusteluissa tule riittävästi esiin, vaan peltoalueiden suojelua perustellaan lähinnä maisemallisena kysymyksenä. Ilmastonmuutos saattaa johtaa joidenkin maailman nykyisten, merkittävien viljelyalueiden kuivumiseen ja pohjoisten peltojemme kasvukauden pidentyminen nostaa tulevaisuudessa niiden suhteellista merkitystä ruoantuotannossa. Suunnittelumääräystä ja sen perusteluja on siksi tarpeen vielä kehittää.

Kaavan muu sisältö

Kaavaehdotuksessa osoitetaan itäiselle jätevedenpuhdistamolle ja louheen sekä ylijäämämaiden käsittelylle ja loppusijoitukselle useita paikkoja EJ3-merkinnällä. Koko pääkaupunkiseudun rakentamisesta aiheutuvien maamassojen kokonaisvaltainen hallinta mm. rakennuskustannusten hillitsemiseksi edellyttää, että alueelle pystytään osoittamaan riittävästi kapasiteettia ylijäämämaiden vastaanotolle. Tämä saattaa tulevaisuudessa vaatia useammankin em. alueen käyttöönottoa vaiheittain.

Kulttuuriympäristöt

Eri maakuntakaavojen monenkirjavia, kulttuuriympäristöjä koskevia merkintöjä ja määräyksiä on tavoitteena yhdenmukaistaa koko maakunnan alueella. 2. vaihemaakuntakaavan Östersundin alueen kaavaehdotuksessa on nyt selkeät ja hyvät merkinnät ja määräykset, jotka sopivat malliksi myös 4. vaihemaakuntakaavalle. On valitettavaa, että monien erilaisten merkintöjen takia tässä kaavaehdotuksessa on jouduttu käyttämään kaavan luettavuuden kannalta hankalia indeksejä.

Westerkullan kartanon kulttuurimaisema on kaavaehdotuksessa perustellusti osoitettu maakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristöksi. Selostuksessa on RKY 2009 -kohteista unohtunut mainita ensimmäisen maailmansodan linnoitukset (s. 71), vaikka ne ovat kaavakartalla.

Vaikutusten arviointi

Vaikutusten arviointi on selostuksessa melko kevyesti ja osin perustelemattomin väittein ilmaisten. Esimerkiksi joukkoliikenteen vaikutusten arvioinnissa todetaan, että ”tehokas joukkoliikennejärjestelmä ... vähentää hiilidioksidipäästöjä” ja ”yksityisautoilun vähentyminen pienentää liikenteestä syntyviä meluhaittoja”. Koska alueella maakuntakaavan mukaisesti liikennemäärät kuitenkin lisääntyvät moninkertaiseksi, lisääntyvät myös hiilidioksidipäästöt ja meluhaitat, vaikka maakuntakaavan raideliikenteeseen perustuvassa kaupunkirakenteessa joukkoliikenteen kulkumuoto-osuus saattaa muodostua merkittäväksi. Pitäisi ainakin ilmaista, mihin verraten päästöt pienenevät. Samanlaista epämääräisyyttä on useissa vaikutusarviointiteksteissä.

Vantaan kaupunki ei ota kantaa Natura-arviointiin, joka ei koske Vantaan aluetta.

Maakuntakaavassa lisäksi huomioon otettavaa

Östersundomin yhteisen yleiskaavan lausunnon käsittelyn yhteydessä kaupunginhallitus kehotti huomioimaan nämä myös maakuntakaavassa:

- Kaava-alueella on runsaasti arvokkaita suojelemattomia luontokohteita, jotka Vantaan yleiskaavassa on merkitty LUO-merkinnällä. Nämä arvokkaat alueet tulee osoittaa LUO-varauksella.
- Långmossabergetin itäreunan metsäharjanteen kaavamerkintä tulee muuttaa yhdyskuntateknisen huollon alueesta virkistysalueeksi Vantaan yleiskaavan mukaisesti.